

6. Лозовая В.И. Целостный подход к формированию познавательной активности школьников // В.И.Лозовая. – Тбилиси, 2000. – 164с.
7. Мильруд Р.П. Співпраця на уроці іноземної мови // Р.П.Мильруд. – 1991. – № 6.
8. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка // Е.С.Полат. – Иностранные языки в школе, 2001. – № 2, 3. – 14 – 17с.
9. Титова С.В. Ресурсы и службы Интернета в преподавании иностранных языков // С.В.Титова. – М: Изд-во МГУ, 2003. – 267с.
10. Doug B. Classroom Strategies for Interactive Learning // В.Doug. – 2nd Ed., 2001. – 49р.

Пожидаєв І.В., Сліпченко С.Б.

Психолого-педагогічні аспекти посилення ролі загальнолюдських цінностей в сучасному освітянському просторі

Перебудова нашого суспільства вимагає посилення ролі загальнолюдських цінностей в сучасному освітянському просторі. Головною силою в процесах оновлення є людина, а звідси вагомим значенням набуває процес її гуманізації, тобто відродження поваги до неї, до її духовності, морально-етичних засад життя. Суть процесу – відхід від культу сили, від зневаги до людини; реабілітація загальнолюдських цінностей, які становлять «золотий фонд» справжнього гуманізму, доброти, справедливості, чесності, сумлінності, правдивості, людської гідності тощо.

Боротьба за утвердження цих цінностей є складовою частиною перебудови й політики нашої держави: яка людина, такий і продукт її праці. Загальнолюдські цінності – важливе надбання народу. Вони дійшли до нас завдяки народній мудрості, моралі, пісням і думам, казкам і легендам, іграм і танцям, звичаям і традиціям, народному мистецтву. І наш сьогоднішній потяг до чистих джерел цінностей значною мірою обумовлений саме дефіцитом людяності, ностальгією за втраченими моральними цінностями.

Поняття добра і зла, чесності і справедливості втілює в собі народна педагогіка, що дійшла до нас у вигляді переказів, правил поведінки та ідеї любові до ближнього. Разом із народною педагогікою ці цінності увійшли до творчості письменників, поетів, філософів: Сковороди, Котляревського, Шевченка, Франка та інших. У їхніх творах народ завжди віддає свої симпатії не сильному та жорстокому, а доброму та справедливому.

Дійсним носієм загальнолюдських цінностей був В.О.Сухомлинський. Людяність, народність, чесність Василь Олександрович вважав джерелом усіх позитивних якостей особистості. Виховайте порядну людину, і вона буде патріотом, інтернаціоналістом, працелюбом, колективістом.

Ми, вчителі повинні постійно заглиблюватись у внутрішній світ дитини як у світ унікальний, повинні постійно підкреслювати пріоритет сім'ї, дотримуватися сімейних традицій, обрядів та звичок. Саме при таких умовах

учень сприймається як вільно діюча творча особистість, зайнята своєю діяльністю, тобто як її суб'єкт. Учитель у цих умовах виступає як організатор навчально-виховного процесу.

Тому вчитель, з яким учень взаємодіє, має відповідати рівневі розвитку учня, його культурі, ерудиції. Однією з важливих рис професіоналізму педагога повинна бути здатність впливати на почуття школярів, зачіпати їхні емоції. Одночасно вчитель має нести й певні оцінні характеристики, тобто підказувати дитині, як слід поставитися їй до певної ситуації.

Педагог мусить дбати, аби криниця, з якої дитина черпає свої судження про людину, була чистою. Йдеться, передусім, про урок і атмосферу шкільного життя в цілому, де на кожному кроці повинна випромінюватися любов і повага.

Чистим має бути джерело людяності й поза школою. У сім'ї, на вулиці не меншою мірою, ніж у школі, дитина шукає й повинна знаходити відповідь на запитання: як до чогось поставитися?

Що ж може сприяти психологічному підґрунтю розвитку загальнолюдських цінностей у роботі вчителя?

1. Історія минулого нашого народу. У предків маємо вчитися любові до людей, бо багато з них віддали за неї своє життя.

2. Культ сім'ї та рідної домівки. Сталося так, що «безадресність» нашого життя зробилася модною. Рідний дім і сім'я перестали бути предметом уваги навіть у шкільних підручниках.

3. Цінності літературних джерел. Якщо літературу подавати не як «суху» науку чи класову позицію письменника, а як художнє слово, як людинознавство, що несе образи людей з їхнім суперечливим життям, вчинками, злетами й падіннями. Література має доступ до глибин духовно-емоційного життя дитини через сприйняття не лише інтелектом а й серцем, почуттям.

4. Рідна мова. Слово є носієм образу. Сприймання духовних загальнолюдських цінностей повинно здійснюватись найперше через рідну мову, через яку започатковується взагалі пізнання світу й людей. Потрібно, щоб усі найбільші духовні прагнення дитини закарбувалися у рідному слові. Сьогодні рідне слово потребує захисту. Слепою і глухою є людина, яка не знає мов інших народів. Втрата ж рідної мови – це втрата витоків духовності й людяності.

5. Народознавство. Під ним розуміють дисципліну, що передбачає ознайомлення учнів з народною культурою, етнографією, фольклором, ремеслами, символікою, звичаями.

Таким чином, ціннісні орієнтації є найважливішими елементами внутрішньої структури особистості. Вони закріплені життєвим досвідом індивіда і відмежовують значуще, істотне для людини від незначного, несуттєвого.

Сукупність сформованих, усталених ціннісних орієнтацій утворює свого роду систему координат, що забезпечує стійкість спадкоємність певного типу

поведінки і діяльності, виражену в спрямованості потреб та інтересів людини. Внаслідок цього ціннісні орієнтації виступають найважливішим фактором, що регулює й детермінує поведінку людини.

Для сучасного сьогодення нашої країни та будівництва суспільства нового типу активізується такий структурний елемент загальнолюдських цінностей як соціально-політичний принцип, яким керується більшість громадянського населення світового співтовариства.

Результатом дотримання соціально-політичних принципів у сучасному освітянському просторі можемо відзначити приближення особистості учнів до високого рівня сформованості громадянськості. Як зазначає С.М. Додуріч «нинішній етап формування українського суспільства потребує передусім активізації громадянського виховання як основи соціалізації, розвитку особистості, здатної до демократизації суспільного життя на засадах рівності, взаємної відповідальності й почуття власної гідності». [1]

Для педагогічної практики сучасної школи, яка залишається основним соціальним інститутом, ставиться першочергова задача виховання особистості, що здатна до самоосвіти, самовиховання та яка володіє громадянськими якостями. Від майбутнього громадянина вимагають уміння дотримуватися демократичних принципів та вирішувати гострі проблеми, знаходячи справедливі рішення.

Але рішення цих задач ускладнюється через дві групи причин. По-перше, через наявність певних тенденцій нігілізму у сучасному суспільстві до моральних цінностей. По-друге, у збільшення акценту на збагачення матеріальних цінностей.

Зважаючи на це, робота сучасного вчителя в напрямку формування громадянських якостей сучасних учнів потребує ретельного вивчення їх особистого, а саме духовного світу школярів. У зв'язку з цим, вона повинна бути спрямованою на визначення рівня сформованості громадянськості.

І на цьому освітньому рівні неабиякого значення набувають уроки літератури, мови, краєзнавства. Саме через твори українських корифеїв Т.Г.Шевченка, І.Франка, Л.Українки учні отримують уроки людяності, духовного збагачення. Учні починають розуміти український народ. А через розуміння історії нашого народу приходить і усвідомлення причетності себе до всього того, що відбувається навколо молоді. Саме вміння розуміти інших, бути толерантною, відповідальною, знаходити компроміс, становить сучасний рівень активної громадянської позиції.

Досягнення високого рівня її сформованості може бути забезпечено тільки у єдності роботи на двох базисних основах. формування у шкільній молоді відбувається на двох базисних основах. Це школа і сім'я. Як зазначає О.Роговець «тотожність змістового наповнення кожної з них забезпечує цілісність і послідовність громадянського становлення дитини» [3]

У зв'язку з вищевказаним, продуктивною роботою школи та вчителя в цьому напрямку вважається формування структурної єдності виховних моментів як під час уроку, так і в позаурочні години. Один із принципів

виховання сучасного учня, полягає в посиленні ролі загальнолюдських цінностей взагалі, та громадянських цінностей зокрема. Важко не прийняти точку зору Л.В.Корінної, яка стверджує, що важливою складовою громадянських цінностей можна вважати культурологічну. [2]

Щодо моделі діяльності вчителя з формування громадянськості, одним із компонентів з яких вона складається є «теоретико-методична компетентність, яка характеризується психолого-педагогічною підготовкою вчителя до формування громадянських ціннісних орієнтацій»[4]

Підводячи підсумок, зазначимо, що при виконанні завдань формування нової людини, здатної захищати державні інтереси, створювати гуманістичні відносини у суспільстві, одне з головних місць займає посилення ролі загальнолюдських цінностей у сучасному освітянському просторі, з урахуванням соціально-психологічних змін, що відбуваються в нашому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Додурич С.М. <http://studentam.net.ua/content/view/7854/97/>.
2. Корінна Л.В. [<http://studentam.net.ua/content/view/7836/97/>].
3. Роговець О. Взаємодія сім'ї і школи як чинник виховання громадянської культури особистості//Рідна школа. – 2009.- №1.- С.31-34.
4. Сліпченко С. Інноваційна модель педагогічної діяльності вчителя з формування громадянських ціннісних орієнтацій у старшокласників//Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. - 2008.- Вип.4.- 180с.

Сергєєва Т.О.

Психологічні основи формування самостійності у школярів підліткового віку.

Підліток – людина, яка вже відійшла від дитинства, але ще не стала дорослою особистістю, в повному розумінні достатньо розвиненою та самостійною. Взагалі, вчені визначають два види молодіжної культурно-соціальної спрямованості:

1. Конфігуративну (молодь враховує минуле, проектує його на сучасне).
2. Префігуративну (орієнтація лише на майбутнє, на побудову перспектив) [1, с.60].

Підлітки ставлять перед собою різні пріоритетні завдання, щоб посісти гідне місце в цьому світі (в залежності від впливу соціально-економічних, національних і етнокультурних особливостей):

- орієнтуються на особистісні досягнення;
- вважають за головне добре спілкування з іншими людьми;
- понад усе ставлять розумовий розвиток та інтелект.